



INTERNATIONAL JOURNAL OF HUMANITIES AND EDUCATION (IJHE),
VOLUME 5, ISSUE 11, P. 567 – 590.

ULUSLARARASI BEŞERİ BİLİMLER VE EĞİTİM DERGİSİ (IJHE), CİLT 5,
SAYI 11, S. 567 – 590.

Akadca ve Modern İbranice İsimlerin Karşılaştırması¹

Güneş ALKAN²

Özet

Akadca ve Modern İbranice semitik dillerden olup Afro-Asyatik dil ailesine dahildir. Köken bakımından da Hami-Sami Dilleri ailesine dahildir. Yapı bakımından ise çekimli dillerdendir. Çekimleri yapılırken kısmi olarak değişikliklere uğramaktadırlar. Akadca ve Modern İbranice kelimeler genel itibariyle üç kök harf üzerine kuruludurlar. Ama bazı durumlarda kelimelerin iki veya dört kök harf üzerine kurulu olduğu durumlar da vardır. Her iki dilde de isimler ön ekler, son ekler ve iç ekler alabilmektedir. İkişemeler ve seslerin değişmesi gibi durumlar vardır. İsimlerin tekil, ikili ve çoğul durumları vardır. Akadca yazı sisteminde, Sümerler'in kullandıkları hecelere dayanan çivi yazısı kullanılır ve soldan sağa doğru yazılır. Modern İbranice yazı sisteminde ise, yine semitik bir dil olan Fenike alfabesinden etkilenecek oluşturulan ünsüz harflere dayalı alfabe sistemi kullanılır ve sağdan sola doğru yazılır. Kullanılan yazı sistemleri farklı olsa da aynı dil ailesine mensup olan bu iki dil arasında farklılıklar ve benzerlikler bulunmaktadır. Bu makalede Akadca ve Modern İbranice'deki isimlerin dilbilimsel olarak karşılaştırılması yapılarak farklılıkları ve benzerlikleri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Akadca, Modern İbranice, İsimler, Karşılaştırma.

Comparison of Akkadian and Modern Hebrew Names

Abstract

Akkadian language and Modern Hebrew are semitic languages and both of them belonging to the Afro-Asiatic language family. Both of them belonging semitic language family as origin. Both of them derived form as structure and they partially changing to another form in the process of derivation. Generally, the words in both languages are based on tree root letters. But in some cases there are words with two or four root letters. Names in both languages can have prefixes, suffixes, and internal inserts. There are situations such as reiteratives and changes of sounds. Names have singular, dual, and plural forms. Akkadian writing system is based on cuneiform which used by the Sumerians and written from left to right. Modern Hebrew writing system is based on consonantal alphabet writing system which consist by being influenced by the alphabet of Phoenician which also semitic language and written from right to left. There are similarities and differences between those two languages whom members of same language family despite the fact that they besed on different writing system. Akkadian and Modern Hebrew nouns will be compare in this artical as linguistically, and their similarities and differenties will be analyze.

Keywords: Akkadian, Modern Hebrew, Nouns, Comparison.

Giriş

Diller köken bakımından altı gruba ayrılmaktadırlar.

Hint-Avrupa Dilleri Ailesi

Hami-Sami Dilleri Ailesi

Çin-Tibet Dilleri Ailesi

Bantu Dilleri Ailesi

¹Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi II. Dil ve Kültür Çalışmaları Öğrenci Sempozyumu'nda sunulmuş bildiridir.

²Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eski Çağ Tarihi, Yüksek Lisans Öğrencisi, gunessunny@gmail.com.

Ural-Altay Dil Grubu

Akadca ve Modern İbranice akraba diller olup köken bakımından her ikisi de Hami-Sami Dil Ailesi'ne dahildirler, Akadca Doğu Sami Dilleri'nin bir koludur. İbranice ise Batı Sami Dilleri'nin Merkezi Sami kolunun Kuzey-Batı koluna ait bir dildir. Aynı kökene sahip oldukları için Akadca ve Modern İbranice dilleri arasında birçok dilbilimsel benzerlikler vardır. Bununla beraber iki dilin birbirinden farklı olduğu durumlar da vardır. Bu araştırmanın amacı Akadca ve Modern İbranice'deki isimlerin dilbilimsel olarak karşılaştırılmasının yapılması, farklılıklarının ve benzerliklerinin incelenmesidir.

Yöntem

Bu çalışma oluşturulurken Akadca ve Modern İbranice dilbilgisi kitaplarından yararlanılmıştır. Her iki dildeki isim benzerlikleri ve farklılıkları belirlenmiştir. İsim oluşturulurken hangi genel kurallar çerçevesinde oluşturulduğu saptanmıştır. Kural dışı isimler belirtilerek örnekleri verilmiştir. Her iki dildeki farklı birkaç sözlük incelenmiş ve dilbilgisi kurallarında bahsi geçen isim türleri sözlük araştırması yapılarak örneklendirilmiştir.

Genel Kavramlar

Akadca'da isimler soyut ve somut olmak üzere iki farklı durumda ele alınırlar. (Aydın, 2002, s.76) Somut isimler yalın durumdayken ismin köküne, ismin yalın durumunu belirten, (-um) son ekinin eklenmesiyle oluşturulurlar.

isim kökü + um

šarr + um

šarrum: “kral”

ward + um

wardum: “köle”

Soyut isimler ise yalın durumdayken (-um) yalın durum son ekinin önüne (-üt-) iç ekinin eklenmesiyle oluşturulurlar.

isim kökü + üt + um

šarr + üt + um

šarrütum: “krallık”

ward + üt + um

wardütum: “kölelik”

İbranice’de ise bazı durumlar bundan farklıdır ve biraz daha karmaşık bir hal alır. İsimler, kelimenin kendine özgü yapısı baz alınarak, belirli kalıplarda yazılabilirler. İsimler türetilirken kelimenin kendine özgü yapısına bağlı olarak; ön ek, iç ek ve son ek alabilirler.

ön ek + isim kökü

פעל + מ

מִפְעָל (mif’al) (יקר, סיליקי, 2011, s.318): “fabrika”

isim kökü + iç ek

לבן + -ו-

לוֹבֵן (loven) (Levy, 1994, s.142): “beyazlık”

isim kökü + son ek

חלל + ית

חֻלְלִית (ħalalit) (יקר, סיליקי, 2011, s.207): “uzay aracı”

Kelimeye getirilen bu eklerden bazen ikisinin veya üçünün birden kelimeye eklenerek isim türetildiği durumlar da vardır.

מַחְבֵּרֶת (maħberet): “defter”

(.ר.ב.ה kök harflerine “מ” ön eki ve “ת” son eki eklenerek türetilmiştir.)

תַּחְבּוּרָה (taħbura): “taşıt”, “taşıma”

(.ר.ב.ה kök harflerine “ת” ön eki, “ו” iç eki ve “ה” son eki eklenerek türetilmiştir)

İbranice isimler burada verilen örnek eklerin dışında daha birçok değişik ön ek, iç ek ve son ek alabilmektedir.

İsim türetme şekli eklerle yapılabildiği gibi ünsüz harf eklemeden sadece kelimenin ünlülerini değiştirerek de yapılabilir.

סֵפֶר (siper): “anlattı” (פעל çatısına ait üçüncü eril tekil şahsın geçmiş zaman kipi)

סֵפֶר (sefer): “kitap”

פעל çatısına ait üçüncü eril tekil şahsın geçmiş zaman kipi olan “anlattı” eyleminin sesli harfleri değiştirilerek “segolat” isim olan “סֵפֶר” (kitap) ismi türetilmiştir.

Kelimeye herhangi bir yapım eki getirmek yerine son iki kök harfinin tekrarlanmasıyla da isim türetilmektedir.

כְּלֵבֵל (kelevlev): “Köpek yavrusu”

(כֵּלֵב (kelev) isminin son iki kök harfinin tekrarlanmasıyla türetilmiştir)

Alkan, G.

İbranice’de belirli bir eylem çatısına ait olan eylemler de belirli kalıplara göre türetilerek cümlede isim görevi yapan eylemsiler elde edilir.

כָּתַב (katav): “yazdı”

כָּתַבָּהּ (ktiva): “yazma”, “yazı” (בְּנִין פֶּעַל)

דִּבֶּר (diber): “konuştu”

דִּבְּרָהּ (dibur): “konuşma”, “söz” (בְּנִין פֶּעַל)

הִזְמִין (hizmin) (מעדיה, 2009, s.51): “davet etti”

הִזְמִינָהּ (hazmana): “davet etme”, “davetiye” (בְּנִין הַפְּעִיל)

הִתְלַבֵּשׁ (hitlabeş): “giyindi”

הִתְלַבְּשׁוּתָהּ (hitlabşut): “giyinme” (בְּנִין הַתְּפִיעַל)

Ancak yine de bütün bu kuralların dışında kalan bazı kural dışı durumlar da söz konusu olabilmektedir.

Akadca ve Modern İbranice isim türetmede morfolojik olarak bir benzerlik görülmemekle birlikte aynı dil ailesine ait olan ve biri diğerinin atası durumundaki iki dil arasında bazı fonetik benzerlikler kendisini korumuştur. Kullanılan kelimelerin birçoğu aynı kök harflere dayanmaktadır.

אָבָא (aba): “baba”

abum: “baba”

אִמָּא (ima): “anne”

ummum: “anne”

אָח (ah): “erkek kardeş”

aḥum: “erkek kardeş”

אֱלֹהִים, אֵל (elohim, el): “tanrı”

ilum: “tanrı”

עַיִן (ayin): “göz”

īnum: “göz”

אָזֵן (ozen): “kulak”

uznum: “kulak”

לַיְלָה (layla): “gece”

līliātum: “gece”

לָשׁוֹן (laṣon): “dil”, “lisan”

lišānum: “dil”, “lisan”

Akadca ve Modern İbranice’de birçok kelimenin kök harfleri aynıdır ve fonetik benzerlikler göstermektedir. Ancak iki dil arasında anlam bakımından aynı olup da farklı köklere dayanan ve fonetik benzerlikleri olmayan isimler de vardır.

זֵעֵב (zeev): “kurt”

barbarum: “kurt”

תַּפּוּחַ עֵץ (tapuah ets): “elma”

ḥašḥūrūm: “elma”

Akadca’da, İbranice ile aynı anlama gelen farklı isimler de kullanılmıştır.

bābum: “kapı”

daltum: “kapı”

דֶּלֶת (delet): “kapı”

Bu kullanılan isimlerden (daltum), Modern İbranice (דֶּלֶת) “delet” kelimesi ile aynı kök harflerine sahiptir. Her iki dilde de “kapı” anlamına gelmektedir.

Bileşik İsimler

Akadca’da iki farklı ismin kullanılmasıyla da yeni bir ismin türetildiği durumlar vardır.

mār: “oğul”

bītum: “ev”

mār bītim: “ailenin bireyi”

Modern İbranice’de de benzer bir biçimde bileşik isimler türetebilmektedir.

בֵּן (ben): “oğul”

בַּיִת (bayit): “ev”

בֵּן-בַּיִת (ben-bayit): “ailenin bireyi”

Tanımlayıcı

Akadca ve İbranice arasındaki farklılıklardan birisi de tanımlayıcı (artikül) kullanımıdır.

Akadca’da ismi nitelemeye yarayan bir tanımlayıcı kullanılmamaktadır. Bilinen veya bilinmeyen bir isimden bahsederken her ikisi içinde aynı isim durumu kullanılır. İsim hiçbir ek almaz veya isim yapısında herhangi bir değişiklik olmaz.

Alkan, G.

kalbum: “köpek” (belirli ve bilinen bir köpeği belirtir)

kalbum: “bir köpek” (bilinmeyen herhangi bir köpeği belirtir)

kalbam: “köpekte” (belirli ve bilinen bir köpeği belirtir)

kalbam: “bir köpekte” (bilinmeyen herhangi bir köpeği belirtir)

kalbim: “köpeğin” (belirli ve bilinen bir köpeği belirtir)

kalbim: “bir köpeğin” (bilinmeyen herhangi bir köpeği belirtir)

Buradaki ismin üç farklı durumunda bulunan “köpek, köpekte, köpeğin” kelimeleri cümle içinde bilinen belirli bir köpeği tanımladığı gibi bilinmeyen herhangi bir köpeği de tanımlamaktadır.

İbranice’de ise ismin bilinen bir isim mi, yoksa herhangi bir isim mi olduğunu anlamak için o ismin tanımlayıcı alıp almadığına bakılır. Eğer bilinen bir isimden bahsediliyorsa o ismin önüne, tanımlayıcı görevi yapan “ה” ön eki eklenir.

ה + כָּלֵב

הַכֶּלֶב (hakelev): “köpek” (bilinen bir köpeği belirtir)

Eğer bilinmeyen herhangi bir isimden bahsediliyorsa o isim hiçbir ek almaz.

כָּלֵב (kelev): “köpek” (bilinmeyen herhangi bir köpek)

İsmin Durumları

Akadca’da isimler üç farklı durumda bulunmaktadır. Bunlar “ismin yalın durumu”, “ismin belirtme durumu” ve “ismin ilgi durumu” dur. Bunlara ek olarak ismin diğer durumları da farklı ekler ile belirtilmektedir.

İsmin yalın durumuisim köküne “-um” son ekinin eklenmesiyle oluşur.

isim kökü + um

kalb + um

kalbum: “köpek”

İsmin belirtmedurumu isim köküne “-am” son ekinin eklenmesiyle oluşur.

isim kökü + am

kalb + am

kalbam: “köpeği”

İsmin ilgi durumu isim köküne “-im” son ekinin eklenmesiyle oluşur.

isim kökü + im

kalb + im

kalbim: “köpeği”

Bu isim durumlarına ek olarak isim köküne eklenmeyen ama isim önüne getirilen bazı kelimelerle de ismin diğer durumları oluşturulmaktadır. Bu durumlar oluşturulurken bazı kelimeler ismin ilgi hali önüne getirilir. Böylece yeni bir isim durumu oluşturulur.

İsmin yönelme durumu oluşturulurken; isim ilgi durumundayken önüne “ana” kelimesi getirilir.

ana + ismin ilgi durumu

ana ekallim: “saraya”

İsmin bulunma durumu oluşturulurken; isim ilgi durumundayken önüne “ina” kelimesi getirilir.

ina + ismin ilgi durumu

ina ekallim: “sarayda”

İsmin çıkma durumu oluşturulurken; isim ilgi durumundayken önüne “iştü” kelimesi getirilir.

iştü + ismin ilgi durumu

iştü ekallim: “saraydan”

İsmin araç durumu oluşturulurken; isim ilgi durumundayken önüne “itti” kelimesi getirilir.

itti + ismin ilgi durumu

itti ekallim: “saray ile”

Modern İbranice’de ise durum bundan farklıdır. Modern İbranice’de ismin durumları son ekler ile değil kelimenin önüne eklenen ön ekler ile oluşturulur. Bunları da altı başlık altında toplayabiliriz.

İsmin yalın durumunda isim hiçbir durum eki almaz.

סֵפֶר (sefer): “kitap”

İsmin bulunma durumunda ismin önüne “בְּ” ön eki eklenir.

בְּסֵפֶר (besefer): “kitapta”

İsmin yönelme durumunda ismin önüne “לְ” ön eki eklenir.

לְסֵפֶר (lesefer): “kitaba”

İsmin çıkma durumunda ismin önüne “מִן” ön eki eklenir.

Alkan, G.

מֵסֶפֶר (mesefer): “kitaptan”

İsmin eşitlik(ekvatif) durumunda ismin önüne “כִּ” ön eki eklenir.

כִּסְפָר (kesefer): “kitap gibi”

İsmin ilgi durumunda ise kelime köküne herhangi bir ek eklenmez. İsim yalın durumdayken ismin önüne “שֶׁל” kelimesi getirilir.

שֶׁל סֵפֶר (şel sefer): “kitabın”

Akadca isimlerin hiçbir durum eki almamış biçimleri de bulunmaktadır. Bu yapılarıdaki durum son ekleri çoğunlukla fonolojik değişiklikler sonucu kaybolmaktadır. (Huehnergard, 2011, s.57) Bu gibi isim yapılar; ölçü ve miktar belirtirken, bir kişiye seslenirken, bir ismin tekil olduğunu açıkça belirtmek için, asıl sayılarda ve belirsiz durumlardaki bazı sabit belirtmelerde kullanılmakla birlikte bu biçimlerin nasıl bir işlevi olduğu ve farkı tam bir kesinlik kazanmamıştır. (Huehnergard, 2011, s.234)

um / ummum: “anne”

šar: “kral”

šanat: “yıl”

bēlet: “hanım”

İsim Kalıpları

Akadca üç kök harfine dayanan bir dildir. Bir isim türetileceği zaman bu üç kök harfin bulunduğu bir takım kalıplar ölçü alınarak isim türetilmektedir. Bu kalıplar “parāsum” (kesmek) eyleminin kök harfleri olan “p,r,s” sessizleri temel alınarak oluşturulmaktadır. Oluşturulmuş ismin sonuna da durum eklerinden biri eklenir.

pirs

šiprum: “mesaj” (šapārum eyleminden türetilmiştir)

purs

murşum: “hastalık” (marāşum eyleminden türetilmiştir)

parVst

damiqtum: “iyilik” (damāqum eyleminden türetilmiştir)

parrās

šarrāqum: “hırsız” (šarāqum “çalmak” eyleminden türetilmiştir)

purussā

rugummûm: “iddia” (ragāmum “iddia etmek” eyleminden türetilmiştir)

ipris

ip̄terû: “fidye” (paṭārum “serbest bırakmak” eyleminden türetilmiştir sürekli çoğul durumdadır)

mapras(t)

maškanum: “konum” (šakānum “yerleştirmek” eyleminden türetilmiştir)

taprās

tamḥārum: “savaş” (maḥārum “karşı karşıya gelmek” eyleminden türetilmiştir)

taprīs

talmīdum: “öğrenci” (lummudum “öğretmek” eyleminden türetilmiştir) (Huehnergard, 2011, s.379)

Modern İbranice’de de Akadca’dakine benzer kalıplar vardır. Modern İbranice’de isim türetilirken üç kök harfi temel alınır. Modern İbranice’de kalıp olarak “קטל” (öldürmek) eyleminin kök harfleri olan “ק,ט,ל” sessiz harfleri temel alınır. Akadca isimlerin türetiminden farklı olarak herhangi bir durum eki almaz.

קטל

מַרְאָנְגוֹז: “marangoz”

קַטְלָת

פְּסוּתָה: “para kasası”

קַטְלוֹן

סוּזוּלוֹן: “susuzluk”

קַטְלוֹן

פְּתוּרָה: “çözüm”

קַטְל

אֲפַטָּל: “aptal”

קַטְל

דַּמְגָּה: “damga”

קַטְל

גְּלִיל: “silindir”

Alkan, G.

קטל

רָעַב: “aç”

קטול

פָּרוֹז: “sunucu”

קטלן

סֹדֶרֶן: “denetleyici”

מקטל

מִסְמֵר: “çivi”

מקטלה

מִגְרָפָה: “tırmık”

מקטל

מִפְעֵל: “fabrika”

מקטלה

מִסְעָדָה: “restoran”

מקטלת

מִחְצָלָת: “hasır”

קטלטל

אֶשְׁפָּנֶן: “tavşancık”

קטלות

עֶצְבוֹת: “üzüntü”

תקטלה

תִּפְאָרָה: “azamet”

תקטלה

תִּרְדָּמָה: “uyku”

קטלן

שִׁחְוִן: “yüzücü”

Her iki dilde de benzer yöntemler aracılığıyla isimler türetilmektedir. Bu kalıplar sadece isim değil sıfat türetiminde de kullanılmaktadır. Ayrıca bu kalıpların bütün isim veya sıfatları kapsadığı söylenemez. Ama genel itibariyle isimler bu kalıplarda sınıflandırılmaktadır.

İsimlerde Cinsiyet

Akadca ve Modern İbranice’de semitik dillerin özelliği olan erillik ve dişillik olmak üzere iki cins vardır. Cansız eşyalara ait olan isimlerde bu her iki cinsten birinin özelliğini alarak eril isim veya dişil isim başlıkları altında incelenmektedir. Bir kelimenin eril veya dişil olduğu kelimenin eklerinden, tamlamalardan ve yapısından anlaşılmaktadır.

Akadca’da dişil isimler kelimeye “-t-” veya “-at-” iç eki getirilerek oluşturulur. Kelime sonuna yine yalın durum bildiren “-um” son eki veya durum ekerinden herhangi biri getirilir.

Eğer kelime kökü tek sessiz harf ile bitmişse kelimeye “-t-“ iç eki getirilir.

am + t + um

amtum: “kadın köle”

Eğer kelime kökü iki sessiz harf ile bitmişse kelimeye “-at-“ iç eki getirilir.

karp + at + um

karpatum: “çömlek”

Akadca’da dişil olduğu halde “-t-“ veya “-at-“ dişil iç eklerini almayan kelimeler de vardır.

ummum: “anne”

Vücuda ait el, göz, bacak gibi çift organlar da dişil kelimelerdir. Bu organlar eril bir canlıya ait olsa dahi dişil isimler olarak kabul edilmektedirler.

īnum: “göz”

Bazı dişil isimler eril görünümlü olduğu halde dişil veya eril tamlama alabilmektedirler.

abnum: “taş”

šamšum: “güneş”

gerrum (Huehnergard, 2011, s.8): “yol”

İsim kökü “-t-“ ile biten bazı isimler dişil isimlere benzese de aslında erildirler. Kelime sonundaki “t” harfi dişillik eki değil kelimenin kök harfidir.

bītum (Huehnergard, 2011, s.8): “ev”

“-t-” veya “-at-“ dişillik eklerinden birini almamış kelimelerin ve yukarıda belirtilen kuralların dışında kalan bütün isimler eril olarak kabul edilmektedir.

Benzer durumlar Modern İbranice için de söz konusudur. Ancak Akadca’nın aksine Modern İbranice’de kelimeye herhangi bir durum eki getirilmez. Bu nedenle isim köküne getirilen ek Akadca’daki gibi iç ek olmaktan çıkar ve son ek olarak kullanılır.

Alkan, G.

Modern İbranice’de dişillik son ekleri Akadca’dakine göre de daha fazladır. Bu ekler sesli ve sessiz harfler içerir.

הָ “-a(h)”

מְעָרָה (m’ara): “mağra”

תָּ “-et”

עוֹזֵרֶת (ozeret): “yardımcı”

תָּ “-at”

צִלְחָת (tslahat): “tabak”

יֵת “-it”

מְרֵאִית (mar’it): “görünüm”

וֹת “-ut”

פְּרָשָׁנוֹת (parşanut): “yorum”

וֹת “-ot”

אֲחֹת (ahot): “kız kardeş”

Bu isimler ister canlı bir varlığa ait olsun isterse cinsiyeti olmayan cansız bir varlığa ait olsun dişil olarak kabul edilirler.

Modern İbranice’de dişil isimler bazen eril bir ismin sonuna dişillik son eklerinden biri getirilerek de oluşturulur.

דוֹד (dod): “dayı” (eril tekil isim)

דוֹדָה (doda): “teyze” (dişil tekil isim)

Eril bir isim olan “דוד” kelimesine dişillik eki olan “ה” getirilerek dişil bir canlıya ait olan dişil bir isim türetilmiştir.

Eril bir ismin sadece son seslisi değiştirilerek de, eril bir isimden dişil bir isim yapıldığı durumlar da vardır.

מוֹרֶה (more): “öğretmen” (eril)

מוֹרָה (mora) (dişil) (Uveerler, Bronznick, 1998, s.1): “öğretmen”

Akadca’da olduğu gibi Modern İbranice’de de dişil bir canlıya ait olduğu halde dişillik eki almayan isimler vardır.

אִמָּא (ima): “anne”

Akadca'da olduğu gibi Modern İbranice'de de vücuttaki çift organlar dişil olarak kabul edilmektedir.

עַי (ayin) (Levy, 1994, s.229): “göz”

Akadca “īnum” ismiyle Modern İbranice “עַי” ismi her iki dilde de “göz” anlamına gelmektedir. Kök harfleri aynıdır ve her iki dilde de eril görünümlü dişil isim olarak kabul edilmektedir.

Akadca'da olduğu gibi Modern İbranice'de de bazı isimler dişillik son ekleri almasa bile yine dişil olarak kabul edilirler.

אָבֶן (even): “taş”

שֶׁמֶשׁ (şemeş): “güneş”

דֶּרֶךְ (dereḥ): “yol”

Bu isimlerden “אָבֶן” (even) ve “שֶׁמֶשׁ” (şemeş) Akadca'daki “abnum” ve “šamšum” ismiyle aynı kök harflerine sahiptirler. Her iki dilde de aynı anlama gelirler ve her iki dilde de eril görünümlü dişil olarak kabul edilirler. Akadca “gerrum” ismi ise Modern İbranice'deki “דֶּרֶךְ” ismiyle aynı anlama gelir ve her iki dilde de eril görünümlü dişil isim olarak kabul edilirler ama bu isimlerin kök harfleri aynı değildir.

Akadca'da olduğu gibi Modern İbranice'de de dişillik eklerinden biriyle biten bazı isimler dişil isimlere benzese de aslında erildirler. Kelime sonundaki harf dişillik eki değil kelimenin kök harfidir.

בַּיִת (bayit): “ev”

Akadca “bītum” ismi ile Modern İbranice “בַּיִת” (bayit) ismi her iki dilde de “ev” anlamına gelmektedir. Her iki isim de dişillik ekleriyle bitmiştir ve aynı kök harflerine sahiptir. Dişillik eki almış gibi görünen bu isimler dişil bir isim gibi görünse de her iki dilde de eril olarak kabul edilmektedirler.

Dişillik eki almış isimler, ülke ve şehir isimleri, (Hasanov, 2013, s.51) vücutta birden fazla organlar, alfabedeki sesli ve sessiz harflerin hepsi ve yukarıda belirtilen kuralların dışında kalan diğer isimler eril olarak kabul edilmektedirler.

İsimlerde Nicelik

Akadca'da da Modern İbranice'de de isimler üç farklı çoklukta belirtilir. Bunlar tekil isimler, ikili isimler ve çoğul isimlerdir. İkili isimler iki parçadan oluşan, soyut veya somut isimleri belirtmek için kullanılırlar.

Akadca'da tekil isimler durum ekleri almış, eril ve dişil durumda cümle içinde yer alırlar.

Alkan, G.

šarrum: “kral” (yalın durum eki almış eril tekil)

šarratum: “kraliçe” (yalın durum eki almış dişil tekil)

šarram: “kralı” (belirtme durumu eki almış eril tekil)

šarratam: “kraliçeyi” (belirtme durumu eki almış dişil tekil)

šarrim: “kralın” (ilgi durumu eki almış eril tekil)

šarratim: “kraliçenin” (ilgi durumu eki almış dişil tekil)

Akadca’da iki parçadan oluşan soyut veya somut isimleri belirtmek için kullanılan ikili isimler vardır. Bu isimler tekil veya çoğul olarak incelenmezler. Kendilerine özgü ek alırlar. İsmi yalın durumu, belirtme durumu ve ilgi durumuna göre son ek alırlar. Belirtme ve ilgi durumlarında aldığı ekler aynıdır. Bu son ekler onların iki şeyden oluşmuş bir isim olduklarını belirtir.

Yalın Durum: -ān

šarrān: “iki kral”

Belirtme Durumu: -īn

šarrīn: “iki kralı”

İlgi Durumu: -īn

šarrīn: “iki kralın”

Eğer isim dişil ise durum ekinin önüne dişillik eki olan “-t-“ veya “-at-“ iç eki de eklenilir.

Yalın Durum: -ān

kök + at + ān

šarratān: “iki kraliçe”

Belirtme Durumu: -īn

kök + at + īn

šarratīn: “iki kraliçeyi”

İlgi Durumu: -īn

kök + at + īn

šarratīn: “iki kraliçenin”

Akadca’da ismin çoğul durumu belirtilirken, ikili isimlerde olduğu gibi, ismin yalın durumu, belirtme durumu ve ilgi durumuna göre son ek getirilir. Ancak burada erillik ve dişillik

durumları etkisini gösterir. Dişil isimlerin çoğulunda durum ekleri, eril isimlerin çoğulundaki durum eklerinden farklıdır.

Eril isimlerin belirtme ve ilgi durumlarında aldığı ekler aynıdır. Ancak bu son ekler ikili isim son eklerinden farklıdır.

Yalın Durum: -ū

şarrū: “krallar”

Belirtme Durumu: -ī

şarrī: “kralları”

İlgi Durumu: -ī

şarrī: “kralların”

Dişil isimlerin çoğulunu yaparken, dişillik iç eki olan “-at-“ iç ekindeki kısa sesli harf (a) değişerek uzun sesli harfe (ā) dönüşür ve “-āt-“ şeklinde yazılır. Daha sonra söz konusu dişil çoğul isim yalın haldeyse, yalınlık son eki olan “-um” son eki eklenir. Eğer dişil çoğul isim belirtme veya ilgi durumundaysa “-im” son eki eklenir.

Yalın Durum: -um

kök + āt + um

şarrātum: “kraliçeler”

Belirtme Durumu: -im

kök + āt + im

şarrātım: “kraliçeleri”

İlgi Durumu: -im

kök + āt + im

şarrātım: “kraliçelerin”

Eril görünümlü olup da tekil haldeyken dişillik iç eki olan “-at-“ veya “-t-“ iç eklerini almayan dişil isimler de çoğulu yapılırken “-āt” iç ekini alır ve yine durum eklerinden biri eklenir.

nārum: “nehir” (eril görünümlü dişil tekil isim)

nārātum (Huehnergard, 2011, s.9): “nehirler” (dişil çoğul iç eki almış dişil çoğul isim)

Birçok eril tekil isimler çoğul durumda dişil çoğul eki alır.

iğārum: “duvar” (eril tekil isim)

Alkan, G.

igārātum: “duvarlar” (dişil çoğul eki almış eril isim)

Bazı eril isimler hem eril hem de dişil çoğul eki alabilirler.

kunukkum: “mühür” (eril tekil isim)

kunukkū: “mühürler” (eril çođul eki almıř eril isim)

kunukkātum: “mühürler” (dişil çoğul eki almış eril isim)

Tekil durumdaki değişken cinsli isimler hem eril hem de dişil çoğul eki alabilirler.

abnum: “taş” (eril görünümlü dişil tekil isim)

abnū: “tařlar” (eril çođul eki almıř eril görünümlü dişil isim)

abnātum: “taşlar” (dişil çoğul eki almış dişil isim)

Eğer her iki cinsin de bulunduğu çokluk belirtilecekse, belirtilen isim eril çoğul eki alır.

ilū: “tanrılar” (sadece erkek tanrıların bulunduđu çokluđu belirtir)

ilū: “tanrılar ve tanrıçalar” (içinde her iki cinsinde bulunduđu tanrılar çokluđunu belirtir)

Bu çoğul isim sadece erkeklerden oluşan tanrılar çokluğunu belirttiği gibi bu tanrıların arasında tanrıçaların da bulunduğu karma çokluğu da belirtilir. “ilū u ilātum”, “tanrılar ve tanrıçalar” biçiminde tek tek belirtmek yerine “ilū” kelimesi kullanılarak her iki cinsinde bulunduğu çokluk tek kelime ile belirtilir. Eđer sadece tanrıçaların bulunduğu topluluk belirtilecekse “ilātum” ismi kullanılır.

Bazı isimler sadece çoğul durumdadır. Tekil durumları yoktur.

namrirrū: “kutsal aydınlık” (eril çođul eki almıř tekil isim)

řipātum: “yün” (dişil çoğul eki almış tekil isim)

Bazı durumlarda bir kelimenin tekil durumu ve çoğul durumu aynı anlama gelir.

uzzum: “öfke” (tekil durum)

uzzātum: “öfke” (çoğul durum)

Bazı isimler tekil durumda olsa da hem tekil durumu hem de çoğul durumu belirtirler.

řābum: “işçi”

řābum: “işçiler”

Bazı isimler ise sürekli çoğul durumdadır.

řamā’ū (Hecker, Sommerfeld, 2000, s.353): “gökyüzü”

Görüldüğü gibi Akadca isimlerin nicelik durumu oldukça çeşitlidir ve birçok kural dışı durumlar vardır. Akadca bir ismin çoğulu yapılırken bir isim; dişil olup dişil çoğul eki alabilir, eril olup eril çoğul eki alabilir, eril görünümlü dişil olup dişil çoğul eki alabilir, eril olup dişil çoğul eki alabilir, eril olup hem dişil hem de eril çoğul eki alabilir, değişken isimlerden olup hem eril hem de dişil çoğul eki alabilir. Bazı isimler tekil olduğu halde hem tekil hem de çoğul anlamı belirtebilir, bazı isimler tekil durumda da çoğul durumda da tekil anlamı belirtebilir, bazı isimler de sürekli çoğul durumda olabilir.

Modern İbranice’de de nicelik durumu oldukça karmaşıktır ve kural dışı durumlar içerir. Nicelik; tekil, çoğul ve ikili olarak incelenir. Tekil ve çoğul durumları da kelimenin eril veya dişil olmasına göre biçimlenir.

Modern İbranice’de tekil isimler eril ve dişil olmalarına göre farklı biçimlerde dirler.

תְּשׁוּבָה (tşuva): “cevap” (dişil tekil isim)

גַּן (gan): “bahçe” (eril tekil isim)

כּוֹחָב (koḥav): “yıldız” (eril tekil isim)

Modern İbranice’de ikili isimler de vardır. Bu ikili isimler bir bütünün iki parçasını belirttiği gibi iki eş değer ölçülerden oluşan ikili çokluğu da belirtebilir. İkili isimler ismin sonuna םֿ eki eklenerek oluşturulur.

İki parçadan oluşan bir bütünü belirten ikili isimler:

מִכְנָסָיִם (miḥnasayim): “pantolon”

מִסְפָּרָיִם (misparayim): “makas”

מִצְבָּטָיִם (mitsbatayim): “cımbız”

İki eş değer ölçüden oluşan ikili isimler:

שְׁנַתָּיִם (şnatayim): “iki yıl” (dişil)

יוֹמָיִם (yomayim): “iki gün”

Modern İbranice’de isimler çoğul yapılırken eril ve dişil durumlarına göre isime son ekler eklenir.

Eril bir ismin çoğulu yapılırken isime “יםֿ” son eki eklenir. (Seow, 1995, s.118)

isim + יםֿ

דוד + יםֿ

דוד (dod): “dayı”

דודים (dodim): “dayılar”

Alkan, G.

שינוי (şinuy): “değişiklik”

שינויים (şinuyim): “değişiklikler”

(buradaki iki “”dan birincisi ismin köküne ait bir harftir.)

ישרעלי (yisreeli): “İsraili erkek”

ישרעלים (yisreelim) (Cohen, Shoval, 2011, s.42): “İsraili erkekler”

(burada ise ismin kökü “” ile bitmesine rağmen çoğul isim yapılırken sadece bir “” yazılır, iki “”dan birisi düşer.)

Modern İbranice’de eril isimlerin çoğulu yapılırken bazı durumlarda isime sadece “” son eki eklenmekle kalmaz, eril ismin sesli harflerinde de değişiklik veya değişiklikler yapılabilir.

חקלאי (haklay): “çiftçi”

חקלאים (haklaim) (Cohen, Shoval, 2011, s.42): “çiftçiler”

Burada lamedden “” sonra gelen patah “” seslisi kamatsa”” dönüşmüştür.

Eğer bir ismin ilk seslisi kamats “” ise çoğul eki aldığında kamats “” şvaya “” dönüşür.

נביא (navi’): “peygamber”

נביאים (nviim) (Cohen, Shoval, 2011, s.46): “peygamberler”

Üç sessiz harf ve iki heceden oluşan, ikinci hecesinin sesli harfi segol “” ile biten segolat (Cohen, Shoval, 2011, s.89) isimlerde de eril bir ismin çoğulu yapılırken segolat isme ait her iki seslide de değişiklikler olur. İsmi birinci seslisi şvaya”” ikinci seslisi ise kamatsa”” dönüşür. Kelime sonuna da eril çoğul takısı olan “” son eki eklenir. Böylece segolat eril isimlerin çoğulu şu kalıba girer.

ים

כלב (kelev): “köpek”

כלבים (klavim): “köpekler”

Dişil bir segolat ismin çoğulu yapılırken ise yine segolat isme ait her iki seslide de değişiklikler olur. İsmi birinci seslisi şvaya”” ikinci seslisi ise kamatsa”” dönüşür. Kelime sonuna da dişil çoğul takısı olan “” son eki eklenir. Böylece segolat dişil isimlerin çoğulu şu kalıba girer.

דלת

דלת (delet): “kapı”

דלתות (dlatot): “kapılar”

Bazı eril isimlerin çoğulu yapılırken hem sesli harflerinde hem de sessiz harflerinde değişiklikler olur.

אָדָם (iş): “adam”

אָדָמִים (anaşım): “adamlar”

Bazı eril isimler tekil durumda eril görünümlü olmalarına karşın çoğulu yapılırken dişil çoğul son eki olan “ות” son ekini alırlar.

אָב (av): “baba”

אָבוֹת (avot): “babalar”

Modern İbranice’de bazı isimler dişil son eklerinden biriyle bitmiş olsa bile eril olarak kabul edilirler. Bu dişil görünümlü eril isimlerin çoğulu yapılırken bazıları eril çoğul son ekini alırken bazıları dişil çoğul son ekini alabilmektedir.

לַיְלָה (layla): “gece”

לַיְלוֹת (leylot): “geceler”

(dişil çoğul son eki almış dişil görünümlü eril isim)

בַּיִת (bayit): “ev”

בַּתִּים (batim): “evler”

(eril çoğul son eki almış dişil görünümlü eril isim)

Modern İbranice’de dişil bir ismin çoğulu yapılırken isime ekli olan tekil dişil son eki atılır ve yerine “ות” çoğul dişil son eki getirilir. Dişil bir ismin çoğulu yapılırken de yine eril isimlerin çoğulunda olduğu gibi bazı farklı durumlar vardır.

Eğer dişil tekil bir isim “הַ”, ”תַ” veya”תַ”tekil dişil son eklerinden biri ile biterse çoğulunu yapmak için bu son ekler atılır ve yerine “ות” çoğul dişil son eki eklenir.

בַּחֲרָה (bahura): “kız”

בַּחֲרוֹת (bahurot): “kızlar”

Eğer dişil tekil bir isim ”ות” veya”ות” tekil dişil son eklerinden biri ile biterse dişil çoğul son ekinin önüne ”י” harfi eklenir.

isim + י + ות

חַנוּת (hanut): “dükkan”

חַנוּיֹת (hanuyot) (Cohen, Shoval, 2011, s.37): “dükkanlar”

אָחוֹת (ahot): “kız kardeş”

Alkan, G.

אַחַיִּוֹת (ahayot): “kız kardeşler”

Eğer dişil tekil bir isim “יֵה” veya “ית” tekil dişil son eklerinden biriyle biterse dişil çoğul son ekinin önüne “י” harfi eklenir.

isim + י + יֵה

סִפְרֵיָהּ (sifriya): “kütüphane”

סִפְרֵיּוֹת (sifriyot): “kütüphaneler”

isim + י + ית

מְכוֹנֵית (meḥonit): “araba”

מְכוֹנֵיּוֹת (meḥoniyot): “arabalar”

Bazı dişil isimlerin çoğulu yapılırken sesli ve sessiz harflerinde değişiklikler olur.

אִשָּׁה (iša): “kadın”

נָשִׁים (našim): “kadınlar”

Bunlara ek olarak bazı değişik durumlar da vardır. Bazı dişil isimler tekil durumdayken dişil son ekini almış olmasına karşın çoğulu yapılırken eril çoğul ekini alır.

שָׁנָה (šana): “yıl”

שָׁנִים (šanim): “yıllar”

Bir isim dişil son eklerinden birini almamış olmasına karşın yine de dişil isim başlığı altında olabilmektedir. Bu eril görünümlü dişil isimlerin çoğulu yapılırken bazıları dişil çoğul son ekini alırken bazıları eril çoğul son ekini alabilmektedir.

שֶׁמֶשׁ (šemeš): “güneş”

שֶׁמֶשׁוֹת (šmašot): “güneşler”

(dişil çoğul son eki almış eril görünümlü dişil isim)

אֶבֶן (even): “taş”

אֲבָנִים (avanim): “taşlar”

(eril çoğul son eki almış eril görünümlü dişil isim)

Akadca’da olduğu gibi Modern İbranice’de de bazı isimlerin tekil durumları yoktur. Sürekli çoğul durumda bulunurlar.

שָׁמַיִם (šamayim): “gökyüzü”

Modern İbranice’ki “שָׁמָּא” ismiyle Akadca’daki “šamā’ū” isminin kök harfleri aynıdır. Her ikisi de “gökyüzü” anlamına gelmektedir ve dilbilgisi kuralı olarak heriki isim de yalnızca çoğul durumda bulunmaktadır.

Modern İbranice’de isimlerin eril-dişil ve tekil-çoğul olma durumlarına göre kombinasyonları şu şekilde ortaya çıkmaktadır: Bir isim; eril görünümlü eril olup eril çoğul eki alır, dişil görünümlü dişil olup dişil çoğul eki alır, eril görünümlü eril olup dişil çoğul eki alır, dişil görünümlü dişil olup eril çoğul eki alır, eril görünümlü dişil olup eril çoğul eki alır, dişil görünümlü eril olup dişil çoğul eki alır, eril görünümlü dişil olup dişil çoğul eki alır ve dişil görünümlü eril olup eril çoğul eki alır.

Sonuç

Akadca ve Modern İbranice isimleri karşılaştırdığımız zaman isim yapıları, fonetik benzerlikleri, isimlerin sınıflandırılması ve isim türetme biçimlerinin semitik dillere ait özellikleri yansıttıklarını görmekteyiz. Bununla beraber birçok farklılıkları da görülmektedir. Akadca’da isim yapma daha basit kurallara bağlı iken, Modern İbranice’de çok daha çeşitli ve karmaşık yapılarda isim türetilmektedir. Ekler ve yöntemlerde çok fazla benzerlik görülmemektedir. Bileşik isim yapma yöntemi ise Akadca’nın durum eki alması dışında benzerdir. Tanımlayıcının Modern İbranice’de olmasına karşın Akadca’da böyle bir yapının olmadığı görülmektedir. Akadca ve Modern İbranice’de ismin durumlarında farklılıklar vardır. Bu farklılıklar ismin aldığı eklerde ve ismin durumlarının çeşitliliğinde görülmektedir. İsim kalıplarında her iki dilde de benzer yöntemler kullanıldığı görülmektedir. İsimlerde cinsiyette ise dişil ismin aldığı eklerin daha çok ön plana çıktığı görülmektedir. Her iki dilde de -t- dişillik eki etkisi daha çok görülmekle beraber aynı olmayan ek ve yapıların olduğu görülmektedir. Modern İbranice isimlerin çoğulunun yapılması bazı konularda Akadca’dakinden daha ayrıntılı olsa da Akadca isimlerin çoğul durumunda görülen çeşitlilik ve kural dışı durumlar Modern İbranice’de de yaklaşık olarak görülmektedir.

Kaynakça

- Huehnergard, J. (2011). *A Grammar Of Akkadian*. Eisenbrauns Winona Lake. Indiana. 8-379.
- Hecker, K., Sommerfeld, W. (2000). *A Concise Dictionary Of Akkadian*. Harrassowitz Verlag. Wiesbaden. 353.
- Cohen, G.F., Shoval, C. (2011). *Easing Into Modern Hebrew Grammar*. The Hebrew University Magnes Press. Jerusalem. 37-89.
- Seow, C.L. (1995). *A Grammar For Biblical Hebrew*. Abingdon Press Nashville. 118.

Alkan, G.

Uveerler, L., Bronznick, N.M. (1998). *Ha-Yesod*. Department of Hebraic Studies Rutgers/The State University New Brunswick. New Jersey. 1.

Levy, Y. (1994). *Oxford English-Hebrew Hebrew-English*. by Kernerman Publishing Ltd. and Lonnie Kahn Publishing Ltd. 142-229.

Aydın, N. (2002). *Akadça Dilbilgisi*. Antalya. 76.

Hasanov, E. (2013). *Modern İbranice Dilbilgisi*. İstanbul. 51.

51. מעדיה, מ. (2009). להצליח בפועל ובתחביר. נדפס בישראל בשנת תש"ע.

207-318. יקר, ב.י., סיליקי, י. (2011). מילון עברי-תורכי-תורכי-עברי. התאחדות יוצאי תורכיה בישראל תל אביב.

Extended Abstract

There are two different situations in Akkadian language as abstract and concrete. But in Hebrew, some situations are different and a little more complicated. Names can be made with annexes, or by changing the vowels of the word without adding consonants. Although there is no morphological similarity in Akkadian and Modern Hebrew name derivation, some phonetic similarities have preserved itself. There are also words that are the same in terms of meaning between two languages and which have different roots and have no phonetic similarities. In Akkadian, different names have been used which have the same meaning with Hebrew. Compound names are made from two different names with similar methods in both languages. There is not article in Akkadian but there is an article in Hebrew. There are prepositions in Akkadian which nominative, accusative, genitive, dative, locative, ablative and instrumental. The prepositions in Modern Hebrew are different from those in Akkadian. Preposition is created with prefixes in Modern Hebrew not with suffixes as in Akkadian. Names are made according to specific patterns in both language Modern Hebrew and Akkadian. These patterns are formed on the basis of the “p, r, s” consonant, which are the root letters of the word “parāsum” in Akkadian. Patterns are formed on the basis of the “ק, ט, ל” consonant, which are the root letters of the word “קטל” in Modern Hebrew. There are two genders in Akkadian and Modern Hebrew which are masculine and feminine, which are characteristic of the Semitic languages. Feminine names in Akkadian are created by attachment to the word “-t-” or “-at-”. All the names are considered as masculine except those and some exceptions. There are also words that do not take -t- or -at- feminine inner suffixes even though they are feminine. Double organs such as hands, eyes and legs are feminine words. Some feminine names could have feminine or masculine subordinatives. Some names ending with the -t- are similar to feminine names but they are actually masculine. The letter –t- at the end of the word is not the femininity attachment but the root letter of the word. In Modern Hebrew feminine suffixes are more than those in Akkadian. These inserts contain vowels and consonants. Feminine names with the feminine inserts or none feminine inserts, country and city names, organs in the body, all vowels and consonants in the alphabet are all feminine. The names except those are masculine. There are also cases made of a feminine name by changing only the last vowel of a masculine name. There are names in modern Hebrew that belong to a feminine animate but which have no femininity attachment. The double organs in the body are considered as feminine names in Modern Hebrew. In modern Hebrew, some names are still considered feminine, even if they do not receive feminine suffixes. Some names that end with one of the feminine suffixes are actually masculine although they are similar to feminine names. In both Akkadian and Modern Hebrew, the names are indicated in three different quantities. These are singular, dual and plural nouns.

Alkan, G.

In the Akkadian, singular nouns have taken the annexes, and they are in the masculine and feminine case. There are dual names used to indicate abstract or concrete names which composed of two parts in Akkadian. While specifying the dual name in Akkadian, annexes is added according to the nominative, accusative, genitive. Also, while specifying the plural name in Akkadian, annexes is added according to the nominative, accusative, genitive. Feminine plural names is different than the masculine plural names. Many masculine singular names take the feminine plural annexes in the plural case. Some masculine names may take both masculine and feminine plural suffixes. The variable names in the singular state may receive both the masculine and the feminine plural suffix. If there are the plurality which consist of both sexes, the specified name takes the masculine plural suffix. Some names are only plural. They have no singular. In some cases, the singular and plural of a word have the same meaning. Although some names are singular, they indicate both the singular and the plural. There are only plural of some names. In Modern Hebrew, the quantities are also very complex and includ exceptions. In Modern Hebrew, the singular names are different in that they are masculine and feminine. There are also dual names in modern Hebrew. In modern Hebrew, plural names have different suffixes according to the masculin and feminin. Sometimes vowel and consonant of the name may change. Name structures, phonetic similarities, classification of names, and name derivation patterns reflect the characteristics of semitic languages in both language Akkadian and Modern Hebrew.